

Ar ilgtspējīgām finansēm saistītu aspektu ietveršana iestāžu attīstības stratēģijās

Lai arī attīstības stratēģiju noteikšana ir pašu iestāžu atbildība, biznesa modeļu noturības sekmēšanai īsā, vidējā un ilgā termiņā ir būtiski nodrošināt, ka tajās pienācīgi tiek ņemta vērā iespējamā ilgtspējas jeb ESG risku ietekme. Šajā materiālā sniedzam ieskatu būtiskākajos aspektos, kas iestādēm šajā procesā būtu jāņem vērā. Šīs labās prakses piemērošana ir brīvprātīga, bet aicinām ikvienu finanšu tirgus dalībnieku saskaņā ar proporcionalitātes principu novērtēt, kuru norādīto aspektu īstenošana tā darbībā varētu būt lietderīga, ņemot vērā iestādes darbības apjomu, specifiku un citus nozīmīgus apsvērumus.

Attēlā ilustrēti četri būtiskākie virzieni, kuri jāaplūko, ietverot ilgtspējas apsvērumus attīstības stratēģijās.

Vide un riski

- **ESG faktoru ietekmes uz uzņēmējdarbības vidi novērtēšana;**
- **Plānošanas perioda pagarināšana** (vēlams vismaz līdz 10 gadiem);
- **Iespējamo ESG risku novērtēšana** (scenāriju analīze, KPI ieviešana).

Mērķi

- **Ar ESG riskiem saistīto stratēģisko mērķu/limitu noteikšana;**
- **Mērķu saskaņošana ar pastāvošajiem standartiem** (ES taksonomija, PRBs, SDGs, u. tml.);
- **Iekšējo politiku un procedūru** (piem., kreditēšanas vai atalgojuma jomā) **pielāgošana noteiktajiem mērķiem.**

Ieinteresētās puses

- Iekšējā perspektīva
Kapacitātes un zināšanu veidošana, lai izprastu ESG faktoru ietekmi uz darījumu partneru biznesa modeļiem. - Tieša iesaiste
Dialogi ar ieinteresēto pušu vadību, balsstiesību izmantošana akcionāru sapulcēs, aktīva īpašumtiesību izmantošana, lai ietekmētu uzņēmumu, kuros veikts ieguldījums, darbību. | <ul style="list-style-type: none"> - Ārējā perspektīva
Sadarbība ar aizņēmējiem, uzņēmumiem, kuros tiek veikts ieguldījums, u. c. ieinteresētajām pusēm, lai mazinātu no tiem izrietošos ESG riskus. - Netieša iesaiste
Iestādes ar ESG riskiem saistīto stratēģiju un gaidu publicēšana, dialogi ar nozaru asociācijām |
|---|---|

Produkti un pakalpojumi

- **Stratēģisks novērtējums par ilgtspējīgu finanšu produktu un pakalpojumu izstrādes lietderību;**
- **Pastāvošo standartu izmantošana** (piem., *Green Loan Principles* vai EeMAP, izsniedzot zaļos aizdevumus, vai EuGB, *Green Bond Principles* vai *Climate Bonds Standard*, emitējot zaļās obligācijas).

Vide un riski

Lai arī ESG risku īsa un vidēja termiņa ietekme ir novērojama jau pašlaik, visticamāk, to pilno ietekmi varēsīm novērot tikai ilgākā laika nogrieznī. Tādēļ šos riskus ir būtiski ņemt vērā, kad tiek novērtēta, veidota vai mainīta iestādes attīstības stratēģija un ar to saistītie procesi, – ja tas netiks laikus izdarīts, var izrādīties neiespējami mazināt vai novērst šo risku ilgāka termiņa nelabvēlīgo ietekmi. Ņemot vērā, ka ir nepieciešams laiks attīstības stratēģijā noteikto pasākumu īstenošanai praksē, agrīna rīcība var būt svarīga arī attiecībā uz tādiem ESG riskiem, kuru materializēšanās ir paredzama tikai vidējā vai ilgā termiņā.

Vērtējot ESG risku potenciālo ietekmi, ir jāņem vērā, ka praksē tie visbiežāk izpaužas ar finanšu sektoram tradicionālo riska veidu starpniecību – kredītrisku, tirgus risku, operacionālo un reputācijas risku, likviditātes un finansēšanas risku u. c. Lai arī katra iestāde izvēlas savai darbībai atbilstošu pieeju ilgtspējas mērķu sasniegšanas atbalstam, tas, cik lielā mērā tās riska darījumu portfelis saskan vai nesaskan ar globālajiem un ES nospraustajiem mērķiem ilgtspējas jomā¹, var kalpot par indikatoru pārejas risku, kuriem iestāde nākotnē var potenciāli būt pakļauta, apjomam. Tajā pašā laikā turpinās vides apstākļu pasliktināšanās, kas rezultējas pieaugošos māsaimniecību, uzņēmumu un valdību zaudējumos, tādēļ fizisko risku atbilstoša atspoguļošana iestāžu attīstības stratēģijās ir vienlīdz svarīga. Līdz ar to, virzot attīstību saskaņā ar ES ilgtspējas mērķiem, iestāde var ne tikai mazināt sagaidāmo ESG risku ietekmi, bet arī nostādīt sevi labvēlīgā pozīcijā, izmantojot biznesa iespējas, kas radīsies pārejas uz ilgtspējīgu ekonomiku procesā.

Uzņēmējdarbības vides un tās paredzamo izmaiņu analīze ir būtiska attīstības stratēģiju izveides sastāvdaļa. Šajā kontekstā ir svarīgi ņemt vērā arī ESG faktoru potenciālo ietekmi gan uz vispārīgiem makroekonomiskajiem rādītājiem, gan arī uz situāciju iestādei būtiskajās tautsaimniecības nozarēs, piem., patērētāju vēlmju vai tehnoloģisko risinājumu attīstības rezultātā, un uz to, kā šādas izmaiņas var potenciāli radīt nelabvēlīgu finansiālo ietekmi. Praksē nākas saskarties ar to, ka ir sarežģīti precīzi noteikt ESG (sevišķi – vides) risku apjomu, t. sk. tādēļ, ka vēsturisko datu pieejamība un arī to lietderība nākotnes tendenču analīzei šajā jomā ir ierobežota. Attiecīgi noderīgs rīks vides faktoru ietekmes uz uzņēmējdarbības vidi izvērtēšanai ir klimata scenāriju analīze. Ņemot vērā, ka šāda izvērtējuma rezultāts būs lielā mērā atkarīgs no izvēlētajiem scenārijiem, ieteicams izvēlēties reprezentatīvu to klāstu, katram piešķirot noteiktu iestāšanās varbūtību (tajā pašā laikā pastiprināta uzmanība jāpievērš spējai saglabāt noturību nelabvēlīgāko scenāriju iestāšanās gadījumā).

Tas, kuri specifiskie klimata scenāriji būtu jāiekļauj analīzē, ir atkarīgs no iestādes darbības specifikas (ģeogrāfiskā tvēruma, būtiskajām nozarēm u. tml.), taču starp biežāk izmantotajiem avotiem var minēt Finanšu sistēmas ekoloģizācijas tīklu (NGFS – *Network for Greening the Financial System*), Starptautisko Enerģētikas aģentūru, ANO Klimata pārmaiņu starpvaldību padomi (IPCC – *Intergovernmental Panel on Climate Change*), ANO Vides programmas finanšu iniciatīvu un Lielbritānijas Nacionālo sociāli ekonomisko pētījumu institūtu (UNEP-FI – NIESR – *UN Environment Programme Finance Initiative – National Institute of Economic and Social Research*), kā arī specifiski eirozonas kontekstā – Eiropas Centrālās bankas 2022. gadā veiktajā klimata pārmaiņu stresa testā izmantotos scenārijus. Ir svarīgi ņemt vērā, ka lielākā daļa šo scenāriju nav izstrādāti specifiski finanšu tirgus dalībnieku analīzes vajadzībām, tādēļ tos var būt nepieciešams pielāgot un paplašināt ar papildu datu avotiem, lai tie atbilstu attīstības stratēģijas izstrādei veicamās analīzes mērķiem. Izvēloties starp dažādiem klimata scenārijiem, ir jāpievērš uzmanība tajos apskatāmajiem termiņiem, risku veidiem (fiziskajiem vai pārejas), tajos ietvertu faktoru granularitātes pakāpei, kā arī izmantotajiem pieņēmumiem un ierobežojumiem. Izmantošanai praksē klimata scenāriju rezultātu ietekmi bieži var nākties pārveidot no tajos analizētās globālās un makroekonomiskās perspektīvas uz iestādei aktuālo vietējo un mikroekonomisko, kā arī atsevišķi izdalīt paredzamo ietekmi īsā termiņā un specifiskās nozarēs.

Novērtējot ESG risku būtiskumu un to potenciālo ietekmi, nepieciešams raudzīties tālāk nekā tikai 3–5 gadu periodā, kā tas praksē bieži notiek, plānojot attīstības stratēģiju. Ieteicams plānošanas periodu pagarināt vismaz līdz 10 gadiem, kas arī ļautu ietvert noteiktu ES vides politikas mērķu izpildes termiņus (2030). Šāda

¹ Ar šiem mērķiem var iepazīties tādos dokumentos kā *Parīzes nolīgums*, ANO rezolūcija "Mūsu pasaules pārveidošana: ilgtspējīgas attīstības programma 2030. gadam", Eiropas Klimata akts un "Eiropas zaļais kurss".

ilgāka termiņa plānošana var palīdzēt arī labāk izkristalizēt tās tautsaimniecības nozares, finanšu produktus un pakalpojumus, kā arī darījumu partnerus, kurus no ESG risku perspektīvas iestādei ir būtiski iekļaut savā attīstības stratēģijā. Ņemot vērā jau minēto ESG datu pieejamības problemātiku, var būt sarežģīti veikt kvantitatīvu analīzi periodā, kas ilgāks par 5 gadiem, tādēļ šādā gadījumā ir jācenšas veikt vismaz kvalitatīvu analīzi tādā detalizācijas pakāpē, kas sekmē informētu biznesa lēmumu pieņemšanu.

Lai laika gaitā varētu labāk novērtēt ESG risku attīstību, ir lietderīgi ieviest vismaz dažus ilgāka termiņa nozīmīgākos sasniedzamos darbības rādītājus (KPI) šajā jomā, kas ļautu laika gaitā monitorēt noturību pret ESG risku materializēšanos un portfeļu saskaņotību ar globālajiem un ES nospraustajiem mērķiem ilgtermiņā jomā. Šādu KPI izstrāde var būt balstīta gan uz ESG risku novērtēšanā izmantotajām metodēm, gan arī pastāvošajām un topošajām regulatīvajām prasībām ESG informācijas atklāšanas jomā (piem., zaļo aktīvu rādītāju (GAR – *Green Asset Ratio*)). Šādu ESG faktoru novērtēšanas rādītāju piemēri ir atrodamī arī [Eiropas Banku iestādes ziņojuma par ESG risku pārvaldīšanu un uzraudzību \(EBA/REP/2021/18\)](#) 1. pielikumā. Būtiski ir noteikt par šādu KPI sistemātisku pārraudzību un ziņošanu atbildīgās struktūrvienības un darbiniekus, kā arī novērtēt to aprēķinam nepieciešamās informācijas apjomu un pieejamību, paredzot tās iegūšanas kanālus (piem., iestrādājot līgumos ar klientiem prasību noteiktā regularitātē iesniegt nepieciešamos datus vai slēdzot līgumus ar trešajām pusēm par nepieciešamās datubāzes lietošanu).

Apdrošināšanas sektors, kuram jau ir uzkrāta lielāka pieredze ESG (sevišķi – vides) risku novērtēšanā un pārvaldīšanā, kā arī ilgāka termiņa stratēģiskajā plānošanā, ir soli priekšā pārējiem attiecībā uz klimata pārmaiņu risku scenāriju integrēšanu. [Apdrošināšanas un pārapirošināšanas likuma](#) 65. pantā noteikts, ka risku un maksātspējas pašu novērtējums (RMPN), kas ietver arī klimata pārmaiņu riska novērtējumu, ir darbības stratēģijas sastāvdaļa un ka tā rezultāti pastāvīgi tiek ņemti vērā stratēģisko lēmumu pieņemšanas procesā. Šajā kontekstā ir jau noformulētas uzraudzības gaidas – Eiropas Apdrošināšanas un aroda pensiju iestāde (EAAPI) [2021. gadā publicēja viedokli par klimata pārmaiņu riska scenāriju izmantošanas RMPN uzraudzību](#), ko gadu vēlāk papildināja ar [piemērošanas vadlīnijām](#). Sākot ar 2023. gadu, EAAPI monitorēs, kā ES dalībvalstu uzraudzības iestādes šīs uzraudzības gaidas īsteno praksē. EAAPI viedoklī tiek paredzēts, ka iestādēm ir jānovērtē klimata pārmaiņu riska būtiskums un jāiekļauj klimata pārmaiņu riska īstermiņa (5–10 gadi), vidēja termiņa (30 gadi) un ilgtermiņa (80 gadi) scenāriji. Iestādēm, kas pakļautas būtiskam klimata pārmaiņu riskam, jāveic novērtējums attiecībā uz vismaz diviem klimata pārmaiņu riska scenārijiem, kur globālais temperatūras pieaugums: 1) tiks ierobežots 2°C, bet vēlams ne vairāk kā 1.5°C robežās atbilstoši ES vides mērķiem; 2) pārsniegs 2°C.

Mērķi

Lai pielāgotu attīstības stratēģijas ESG risku novērtējuma rezultātiem, iestāde var izmantot jau pastāvošos iekšējos procesus un procedūras, kas ļauj pārvērst tendenču un uzņēmējdarbības vides analīzi konkrētos ar ESG riskiem saistītos stratēģiskajos mērķos vai limitos. Noteiktos mērķus vai limitus šādos gadījumos ir lietderīgi iekļaut pašās attīstības stratēģijās, un praksē tie bieži vien arī tiek publiski atklāti, laika gaitā sniedzot informāciju par to izpildē panākto progresu. Ja iestāde izvēlas izmantot kādu starptautiski atzītu ietvaru portfeļa saskaņotības ar ESG mērķiem novērtēšanai (piem., [PRB – Principles for Responsible Banking](#)), tā var šim nolūkam izmantot tajā ietvertos rādītājus. Ņemot vērā, ka ESG risku ietekme dažādos ģeogrāfiskajos reģionos, tautsaimniecības nozarēs un aktīvu veidos var būt atšķirīga, ar iestādes vispārīgajiem ESG riskiem saistītos stratēģiskos mērķus vai limitus var būt nepieciešams specificēt, piem., noteikt izslēgšanas politikas attiecībā uz specifiskiem uzņēmējdarbības veidiem, ņemot vērā to radīto augsto piesārņojuma līmeni vai zemos piemērotos sociālos vai pārvaldības standartus.

Tā kā ES taksonomijas kritēriji ir veidoti, ņemot vērā kopējos ES mērķus klimata pārmaiņu jomā, var pieņemt, ka saimnieciskās darbības, kas ir iekļautas (*eligible*) ES taksonomijā, saistās ar salīdzinoši mazāku pārejas risku. Līdz ar to iestāde var noteikt tādas ar ESG riskiem saistītos stratēģiskos mērķus vai limitus, kuri piesaistīti ES taksonomijas kritērijiem (piem., GAR), kas var ļaut tos vienlaicīgi izmantot gan ESG risku novērtēšanai attīstības stratēģijas plānošanas, gan arī informācijas atklāšanas nolūkiem.

Ieinteresētās puses

Ieinteresēto pušu iesaiste palīdz sekmēt gan ESG risku novērtēšanu, gan arī iestādes ar ESG riskiem saistīto stratēģisko mērķu un limitu izpildi. Šāda iesaistes politika var ietvert gan iekšējo perspektīvu – vai iestāde attīsta kapacitāti un veido zināšanas, kas palīdz izprast ESG faktoru ietekmi uz darījumu partneru biznesa modeļiem –, gan arī ārējo perspektīvu – vai iestāde sadarbojas ar aizņēmējiem, uzņēmumiem, kuros veikts ieguldījums, u.c. ieinteresētajām pusēm, lai mazinātu no tiem izrietošos ESG riskus. Arī iesaistes veidi praksē var būt dažādi – tieši, kā, piem., pārrunas ar ieinteresēto pušu vadību, balsstiesību izmantošana akcionāru sapulcēs, aktīva īpašumtiesību izmantošana, lai ietekmētu uzņēmumu, kuros veikts ieguldījums, darbību, vai arī netieši, kā, piem., iestādes ar ESG riskiem saistīto stratēģiju un gaidu publicēšana, dialogi ar nozaru asociācijām u. tml. Iesaistei jābūt arī atbilstoši iestādes darbības specifikai un proporcionālai ar to, piem., veltot būtiskākus resursus kapacitātes attīstībai attiecībā uz tām tautsaimniecības nozarēm, kuras rada būtisku ietekmi uz klimatu. Ja iestāde cenšas mazināt ESG risku, kuriem tā ir pakļauta, apjomu, saskaņojot savu darbību ar globālajiem vai ES mērķiem ilgtspējas jomā, svarīga loma šajā procesā ir pārrunām ar darījumu partneriem (sevišķi nefinanšu uzņēmumu sektorā) par to pielāgošanos un pāreju uz ilgtspējīgāku darbības modeli.

Paturot prātā, ka biznesa lēmumu pieņemšana paliek pašu uzņēmumu pārziņā, iestāde var norādīt uz to tautsaimniecības nozarēm specifiskiem ilgtspējas faktoriem, kas vidējā vai ilgā termiņā var rezultēties finansiālos zaudējumos, un ieteikt konkrētu rīcību, kas var palīdzēt mazināt to negatīvo ietekmi. Līdzīgi var apspriest arī ilgtspējas faktoru potenciālo nākotnes ietekmi uz uzņēmuma pelnītspēju un adaptācijas izmaksām. ES taksonomijas kritēriju robežvērtības var kalpot par noderīgu atbalstu dialogiem šajā kontekstā. Papildus pastāv iespēja iesaistīt arī konkrētu tautsaimniecības nozaru asociācijas un citas organizācijas, kas var sekmēt vienotas izpratnes veidošanos par labākajiem veidiem, kā mazināt un pārvaldīt ESG riskus. Kā piemērus konkrētām proaktīvām darbībām, ko iestāde var veikt šajā jomā, var minēt kopīgu darbības plānu izstrādi (un finansēšanu) ar uzņēmumiem pakāpeniskai to pakļautības ESG riskiem mazināšanai vai arī finansējuma sniegšanu mājsaimniecībām to mājokļu energoefektivitātes celšanai, kas var uzlabot gan to spēju atmaksāt aizņemtus līdzekļus, gan arī palielināt ķīlas vērtību. Visbeidzot, iesaistes politiku var noteikt arī attiecībā uz tirgus riskiem, piem., publicējot gaidas ESG risku jomā attiecībā uz uzņēmumiem, kuros tiek veikts ieguldījums, vai arī atbilstoši izmantojot savas balsstiesības.

Produkti un pakalpojumi

Ilgspējīgu finanšu produktu un pakalpojumu izstrāde var ļaut vienlaicīgi nodrošināt klientu vēlmi izpildi un arī pakļautības ESG riskiem mazināšanu. Ir jāveic šādu produktu un pakalpojumu izstrādes lietderības izvērtējums, novērtējot, cik lielā mērā tas palīdzētu izpildīt iestādes noteiktos ar ESG riskiem saistītos stratēģiskos mērķus un limitus. [Eiropas Banku iestādes pamatnostādnes par aizdevumu iniciēšanu un uzraudzību \(EBA/GL/2020/06\)](#), kuru būtiskākie aspekti ir ietverti [Kredītriska pārvaldīšanas normatīvajos noteikumos](#), nosaka, ka iestādēm, kas iniciē vai plāno iniciēt vidi saudzējošus ilgtspējīgus kredītus, kredītriska politikas un procedūru ietvaros ir jānosaka konkrētas detaļas par to videi draudzīgu ilgtspējīgu aizdevumu politiku un procedūrām, ietverot šādu kredītu piešķiršanu un uzraudzību.

Pastāv dažādi ES un globāla līmeņa standarti, kurus var izmantot, izstrādājot ilgtspējīgus finanšu produktus un pakalpojumus. Zaļo obligāciju emisijas kontekstā var izcelt [topošā Eiropas zaļo obligāciju \(EuGB\) standarta](#), kas ir saskaņots ar ES taksonomiju, izveidi, [Starptautiskās Kapitāla tirgus asociācijas Green Bond Principles \(GBP\)](#), kā arī [Climate Bonds Initiative](#) veidoto [Klimata obligāciju standartu](#). Savukārt attiecībā uz zaļo aizdevumu izsniegšanu [Kredīta tirgus asociācija ir izstrādājusi Green Loans Principles](#), bet [Eiropas Hipotekārā federācija un Eiropas Segto obligāciju padome – Energy Efficient Mortgages Action Plan \(EeMAP\)](#).

Apdrošināšanas sektora sabiedrības, izmantojot savus datus, zināšanas un riska novērtēšanas spējas, var stimulēt apdrošinājuma ņēmējus mazināt apdrošinātos riskus. Apdrošinātājiem, izmantojot uz risku balstītas cenas, līgumu nosacījumus un parakstīšanas stratēģiju, ir iespēja veicināt preventīvus pasākumus, lai pielāgotos vai mazinātu klimata pārmaiņas, t. i., apdrošinātājiem riska parakstīšanas procesā būtu jāņem vērā klimata pārmaiņu ietekmes parakstīšana (*impact underwriting*). Tādējādi apdrošinātāji kā riska pārvaldītāji un parakstītāji var dot ieguldījumu klimata pārmaiņu mazināšanā, atbalstot ar klimata pārmaiņām saistīto risku apdrošināmību. 2021. gadā EAAPI ir publicējusi *Report on non-life underwriting and pricing in light of climate change* (<https://www.eiopa.europa.eu/document-library/report/report-non-life-underwriting-and-pricing-light-of-climate-change>), kurā minēti arī ietekmes parakstīšanas piemēri, kad apdrošinātāji nedzīvības apdrošināšanas produktos integrē ar klimatu saistītus pielāgošanās pasākumus.

Praktiski apsvērumi, attīstības stratēģijas saskaņošana ar citiem iestādes procesiem, komunikācija

Iestāde var izvēlēties, vai iekļaut ilgtspējas apsvērumus esošajā attīstības stratēģijā vai arī veidot to kā atsevišķu dokumentu. Neatkarīgi no izvēlētas pieejas iestāde šo dokumentu izstrādā, piemērojot proporcionālītātes principu, t. i., ņemot vērā iestādes lielumu, sarežģītības pakāpi un tās darbībai piemītošos riskus, t. sk. ESG riskus.

Attīstības stratēģijas izstrāde ir pirmais posms ilgtspējas aspektu integrēšanā iestādes darbībā, kas nosaka turpmāko rīcību un risku pārvaldības ietvaru. Tas nozīmē, ka iestādei ir jānodrošina, lai stratēģijā definētie mērķi un uzdevumi nebūtu pretrunā ar citiem jau eksistējošiem iekšējiem normatīvajiem dokumentiem. No tā izriet nepieciešamība pārskatīt ne tikai attīstības stratēģiju, bet arī risku stratēģiju un citus dokumentus, kas ir savstarpēji saistīti un ietekmē cits citu. Vienlaikus ir jāpārlicinās par to, lai stratēģijā noteiktas attiektos uz visiem darbības līmeņiem, kaskadējot to uz biznesa līniju un struktūrvienību mērķiem un atbilstoši ieviešot rīcības un pasākumu plānos.

Tas, ka iestāde nosaka ar ESG riskiem saistītus stratēģiskos mērķus vai limitus, var rezultēties iestādes kredītēšanas un ieguldījumu politikā, kā arī kopējā riska profila izmaiņās. Šādā gadījumā pastāv nepieciešamība arī attiecīgi pārskatīt iestādes riska apetīti. Efektīvai mērķu un limitu izpildei var būt nepieciešams veikt arī izmaiņas iekšējās pārvaldības struktūrā (piem., nosakot jaunas atbildības jomas vai prioritizējot atbilstošu kompetenču attīstību, vai veicot izmaiņas atalgojuma politikās) un biznesa procesos, piem., paredzot iesaisti (*engagement*) un dialogus ar aizņēmējiem nefinanšu uzņēmumu sektorā, lai veicinātu, ka tie nodrošina ilgtspējīgu, ES taksonomijai atbilstošu (*aligned*) saimniecisko darbību.

Jau stratēģijas izstrādes posmā ir svarīgi pārdomāt un ieplānot tās izpildes kontroles ietvaru, paredzot tehniskus risinājumus izvēlēto mērķa rādītāju uzskaitēi un uzraudzībai, kā arī vienojoties par vadības – padomes, valdes, atsevišķu komiteju – iesaisti stratēģijas izpildes kontroles darbā (biežums, forma, atbildīgie). Pamatojoties uz kvalitatīvi izstrādātu rīcības plānu, stabili rādītāji un mērķi nodrošina iekšējo fokusu un disciplīnu, vienlaikus palīdzot ieinteresētajām personām (klientiem, darbiniekiem, akcionāriem, uzraudzības iestādei) izsekot progresam. Stratēģijas izpildes uzraudzībā nepieciešama regulāra mērķu un pasākumu pārskatīšana, lai nodrošinātu, ka tie joprojām ir atbilstoši, lai sasniegtu noteiktos mērķus un īstenotu rīcības plānu.

Komunikācijas jomā atsevišķiem finanšu tirgus dalībniekiem jau šobrīd ir spēkā prasības atklāt noteiktu informāciju, t. sk. lielām kredītiestādēm un lielām apdrošināšanas sabiedrībām gada pārskatā ir jāatklāj informācija nefinanšu paziņojumā, lielām iestādēm, kuras ir emitenti, jāatklāj informācija par ilgtspējas riskiem 3. pīlāra ietvaros, kā arī finanšu tirgus dalībniekiem un finanšu konsultantiem jāatklāj informācija, kas saistīta ar ilgtspēju, gan sabiedrības līmenī, gan finanšu produktu līmenī. Veicot uzraudzības iestādes funkcijas, Latvijas Banka sagaida no tirgus dalībniekiem maksimāli atklātu un caurskatāmu pieeju ilgtspējas jomā. Šajā kontekstā būtiska ir ērti pieejamas un saprotamas informācijas atklāšana, t. sk. par iestādes nostāju un mērķiem ilgtspējas jomā, ilgtspējas risku pārvaldības pieeju.

Izmantotie termini un saīsinājumi

- **Ar ESG riskiem saistītie stratēģiskie mērķi un limiti** – nosacījumi ar mērķi pārvaldīt iestādes pakļautību ESG riskiem īsā, vidējā un ilgā termiņā (saite: https://www.eba.europa.eu/sites/default/documents/files/document_library/Publications/Reports/2021/1015656/EBA%20Report%20on%20ESG%20risks%20management%20and%20supervision.pdf).
- **Ar klimatu saistītie riski** – finanšu riski, ko rada riska darījumi ar darījumu partneriem, kuri var potenciāli veicināt vai kurus var ietekmēt klimata pārmaiņas (saite: https://www.eba.europa.eu/sites/default/documents/files/document_library/Publications/Reports/2021/1015656/EBA%20Report%20on%20ESG%20risks%20management%20and%20supervision.pdf).
- **ESG faktori** – vides, sociālie un pārvaldības (*environmental, social and governance* – ESG) jautājumi, kam var būt labvēlīga vai nelabvēlīga ietekme uz iestādes, valsts vai personas finanšu rādītājiem vai maksātspēju (saite: https://www.eba.europa.eu/sites/default/documents/files/document_library/Publications/Reports/2021/1015656/EBA%20Report%20on%20ESG%20risks%20management%20and%20supervision.pdf).
- **ESG riski** – jebkādas nelabvēlīgas finansiālas ietekmes uz iestādi riski, kas izriet no pašreizējas vai nākotnē paredzamas ESG faktoru ietekmes uz tās darījumu partneriem vai ieguldījumiem (saite: https://www.eba.europa.eu/sites/default/documents/files/document_library/Publications/Reports/2021/1015656/EBA%20Report%20on%20ESG%20risks%20management%20and%20supervision.pdf).
- **Fiziskie riski** – jebkādas nelabvēlīgas finansiālas ietekmes uz iestādi riski, kas izriet no pašreizējas vai nākotnē paredzamas vides faktoru fiziskās ietekmes uz tās darījumu partneriem vai ieguldījumiem (saite: https://www.eba.europa.eu/sites/default/documents/files/document_library/Publications/Reports/2021/1015656/EBA%20Report%20on%20ESG%20risks%20management%20and%20supervision.pdf).
- **Ilgtermiņa jautājumi** – vides tiesības, sociālās tiesības un cilvēktiesības, un pārvaldības faktori, t. sk. ilgtermiņa faktori, kas definēti SFDR 2. panta 24. punktā (saite: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/LV/TXT/HTML/?uri=CELEX:32022L2464&from=EN>).
- **Ilgtermiņa faktori** – vides, sociālie un ar darbiniekiem saistītie jautājumi, cilvēktiesību ievērošana un cīņa pret korupciju un kukuļošanu (saite: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/LV/TXT/HTML/?uri=CELEX:02019R2088-20200712&from=EN>).
- **Ilgtermiņa risks** – vides, sociālais vai pārvaldības notikums vai apstākļi, kas, ja tas notiek, varētu radīt reālu vai potenciālu būtiski negatīvu ietekmi uz ieguldījumu vērtību (saite: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/LV/TXT/HTML/?uri=CELEX:02019R2088-20200712&from=EN>).
- **Ilgtermiņīgs ieguldījums** – 1) ieguldījums saimnieciskajā darbībā, kas veicina vidiska mērķa sasniegšanu, ko, piem., novērtē pēc svarīgākajiem resursu efektivitātes rādītājiem par enerģijas izmantošanu, atjaunojamās enerģijas izmantošanu, izejvielu izmantošanu, ūdens un zemes izmantošanu, atkritumu rašanos, siltumnīcefekta gāzu emisijām vai pēc rādītājiem par tā ietekmi uz bioloģisko daudzveidību un aprites ekonomiku; 2) ieguldījums saimnieciskā darbībā, kas veicina sociāla mērķa sasniegšanu, jo īpaši ieguldījums, kas veicina nevienlīdzības novēršanu; 3) ieguldījums, kas veicina sociālo kohēziju, sociālo integrāciju un darba attiecības; 4) ieguldījums cilvēkkapitālā vai ekonomiski vai sociāli nelabvēlīgās kopienās ar noteikumu, ka šāds ieguldījums būtiski nekaitē neviena minētā mērķa sasniegšanai un ka ieguldījumu saņemošās sabiedrības īsteno labas pārvaldības praksi, jo īpaši attiecībā uz pareizas pārvaldības struktūrām, attiecībām ar darbiniekiem, personāla atalgojumu un nodokļu saistību izpildi (saite: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/LV/TXT/HTML/?uri=CELEX:02019R2088-20200712&from=EN>).
- **Klimata pārmaiņu mazināšana** – process, kurā globālās vidējās temperatūras pieaugums tiek ierobežots ievērojami zem 2 °C atzīmes un kurā temperatūras kāpumu tiecas iegrožot līdz 1.5 °C

salīdzinājumā ar pirmsindustriālā laikmeta līmeni, kā noteikts Parīzes nolīgumā (ārējā saite: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/LV/TXT/HTML/?uri=CELEX:32020R0852&from=EN>).

- **Pārejas riski** – jebkādas nelabvēlīgas finansiālas ietekmes uz iestādi riski, kas izriet no pašreizējas vai nākotnē paredzamas pārejas uz vides aspektā ilgtspējīgu ekonomiku ietekmes uz tās darbību partneriem vai ieguldījumiem (saite: https://www.eba.europa.eu/sites/default/documents/files/document_library/Publications/Reports/2021/1015656/EBA%20Report%20on%20ESG%20risks%20management%20and%20supervision.pdf).
- **Pārvaldības faktori** – pārvaldības jautājumi, kam var būt labvēlīga vai nelabvēlīga ietekme uz iestādes, valsts vai personas finanšu rādītājiem vai maksātspēju (saite: https://www.eba.europa.eu/sites/default/documents/files/document_library/Publications/Reports/2021/1015656/EBA%20Report%20on%20ESG%20risks%20management%20and%20supervision.pdf).
- **Pārvaldības riski** – jebkādas nelabvēlīgas finansiālas ietekmes uz iestādi riski, kas izriet no pašreizējas vai nākotnē paredzamas pārvaldības faktoru ietekmes uz tās darbību partneriem vai ieguldījumiem (saite: https://www.eba.europa.eu/sites/default/documents/files/document_library/Publications/Reports/2021/1015656/EBA%20Report%20on%20ESG%20risks%20management%20and%20supervision.pdf).
- **Pielāgošanās klimata pārmaiņām** – process, kurā notiek pielāgošanās pašreizējām un gaidāmajām klimata pārmaiņām un to ietekmei (saite: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/LV/TXT/HTML/?uri=CELEX:32020R0852&from=EN>).
- **Sociālie faktori** – sociālie jautājumi, kam var būt labvēlīga vai nelabvēlīga ietekme uz iestādes, valsts vai personas finanšu rādītājiem vai maksātspēju (saite: https://www.eba.europa.eu/sites/default/documents/files/document_library/Publications/Reports/2021/1015656/EBA%20Report%20on%20ESG%20risks%20management%20and%20supervision.pdf).
- **Sociālie riski** – jebkādas nelabvēlīgas finansiālas ietekmes uz iestādi riski, kas izriet no pašreizējas vai nākotnē paredzamas sociālo faktoru ietekmes uz tās darbību partneriem vai ieguldījumiem (saite: https://www.eba.europa.eu/sites/default/documents/files/document_library/Publications/Reports/2021/1015656/EBA%20Report%20on%20ESG%20risks%20management%20and%20supervision.pdf).
- **Taksonomijas regula** – Regula 2020/852 (*The Taxonomy Regulation*) (ārējā saite: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/LV/TXT/HTML/?uri=CELEX:32020R0852&from=EN>).
- **Vides faktori** – vides jautājumi, kam var būt labvēlīga vai nelabvēlīga ietekme uz iestādes, valsts vai personas finanšu rādītājiem vai maksātspēju (ārējā saite: https://www.eba.europa.eu/sites/default/documents/files/document_library/Publications/Reports/2021/1015656/EBA%20Report%20on%20ESG%20risks%20management%20and%20supervision.pdf).
- **Vides riski** – jebkādas nelabvēlīgas finansiālas ietekmes uz iestādi riski, kas izriet no pašreizējas vai nākotnē paredzamas vides faktoru ietekmes uz tās darbību partneriem vai ieguldījumiem (saite: https://www.eba.europa.eu/sites/default/documents/files/document_library/Publications/Reports/2021/1015656/EBA%20Report%20on%20ESG%20risks%20management%20and%20supervision.pdf).
- **Vides ilgtspējīgi kredīti** – kredīti, kuri piešķirti ar mērķi finansēt vidi saudzējošas, ilgtspējīgas saimnieciskās darbības; tie ir daļa no plašāka jēdziena "ilgtspējīgs finansējums", kas ietver jebkuru finanšu pakalpojumu vai ieguldījumu, t. sk. pašu kapitāla vai parāda instrumentu, garantiju vai riska pārvaldības instrumentu (saite: <https://likumi.lv/ta/id/320095-kreditriskas-parvaldisanas-normativie-noteikumi>).

Noderīgas saites

- ANO rezolūcija "Mūsu pasaules pārveidošana: ilgtspējīgas attīstības programma 2030. gadam" (jeb "Dienaskārtība 2030")
- EBA Report on management and supervision of ESG risks for credit institutions and investment firms (EBA/REP/2021/18)
- EBA Report on the integration of ESG risks in the supervision of investment firms (EBA/REP/2022/26)
- Eiropas Klimata akts
- Eiropas zaļais kurss
- EK paziņojums "Pārejas uz ilgtspējīgu ekonomiku finansēšanas stratēģija"
- EK paziņojums "Rīcības plāns: ilgtspējīgas izaugsmes finansēšana"
- Parīzes nolīgums